



บทที่ 3

ประเภทของของนวัตกรรม
นวัตกรรมการศึกษา และ
ประเภทและขอบข่ายนวัตกรรมทาง
เทคโนโลยีการศึกษา

อาจารย์ศราวุฒิ ดั่งงเบา
สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ปรับปรุงข้อมูล 1 ธันวาคม 2568

ประเภทของนวัตกรรม



รัช วจิโณคทร (2547)

แบ่งนวัตกรรมออกเป็น 3 ประเภทหลัก

นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Innovation in Product)

- การพัฒนาหรือปรับปรุงผลิตภัณฑ์เดิมให้มีคุณภาพดีขึ้น
- การสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ตอบสนองความต้องการของตลาด
- นวัตกรรมผลิตภัณฑ์แบ่งเป็น 2 ลักษณะ
 - ผลิตภัณฑ์จับต้องได้ (Tangible Product)
 - ผลิตภัณฑ์จับต้องไม่ได้ (Intangible Product)

นวัตกรรมการบริหารจัดการ (Managerial Innovation)

- การคิดค้นหรือประยุกต์ใช้แนวคิดใหม่ ๆ ในการบริหารองค์กร
- ประกอบด้วยผลประโยชน์หลายด้าน เช่น
 - 1. เชิงกลยุทธ์ ได้แก่ ขยายตลาด รักษาฐานลูกค้า เจาะตลาดใหม่
 - 2. เชิงการตลาด ได้แก่ ตั้งราคาต่ำกว่าคู่แข่ง สร้างความพึงพอใจและความแตกต่างให้แก่ลูกค้า
 - 3. เชิงปฏิบัติการ ได้แก่ ลดต้นทุน เพิ่มความเร็ว เพิ่มความแม่นยำ สร้างมูลค่าเพิ่ม ใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า

นวัตกรรมกระบวนการ (Innovation in Processes)

- การปรับเปลี่ยนหรือพัฒนากระบวนการทำงาน การผลิตสินค้า หรือการให้บริการ เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว มีคุณภาพ ตัวอย่างนวัตกรรมกระบวนการ ได้แก่
 - 1. ระบบการผลิตแบบทันเวลาพอดี (JIT)
 - 2. การบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (TQM)
 - 3. การผลิตแบบลีน (Lean Production)

ปริญ พิมพ์กลัด (2557)

ได้เสนอกรอบการจำแนกประเภทของนวัตกรรมตามวัตถุประสงค์การใช้งาน 7 ประเภท



Product innovation



Process innovation



Management innovation



Service innovation



Business model innovation



Marketing innovation



Organizational innovation

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2567)

ได้จำแนกประเภทของนวัตกรรมไว้ 3 ประเภท ไว้ดังนี้



**Product
innovation**



**Service
innovation**



**Process
innovation**

The Open University (2024)

นวัตกรรม แบ่งออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้



**Product
innovation**



**Service
innovation**



**Process
innovation**



**Organizational
innovation**



**Positional
Innovation**



**Paradigm
Innovation**

นวัตกรรมยังสามารถจำแนกตามลักษณะการเปลี่ยนแปลงเป็นสองระดับ

- นวัตกรรมเชิงปรับปรุง (Incremental Innovation) ซึ่งเป็นการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไปเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ บริการ หรือกระบวนการดีขึ้นต่อเนื่อง
- นวัตกรรมเชิงพลิกโฉม (Radical Innovation) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ สร้างสิ่งใหม่อย่างสิ้นเชิง หรือทำให้เกิดตลาดใหม่และเปลี่ยนแปลงรูปแบบเดิมอย่างเด่นชัด

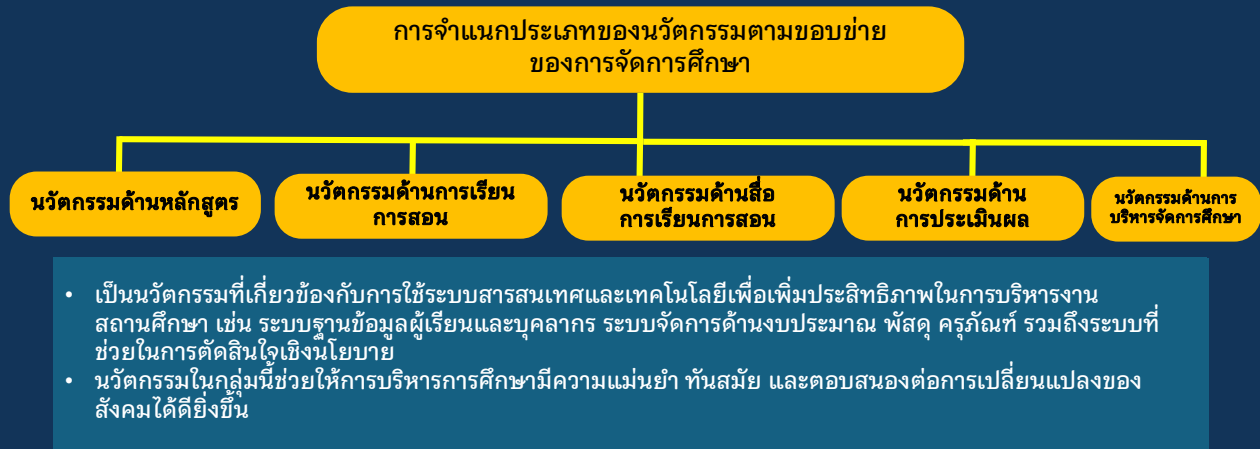
นวัตกรรมเป็นแนวคิดที่มีความหลากหลายและหลายมิติ ครอบคลุมตั้งแต่ผลิตภัณฑ์ กระบวนการ การบริการ การจัดการ ตลอดจนสื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ โดยแต่ละประเภทมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพงาน การเรียนรู้ และผลลัพธ์ขององค์กรอย่างต่อเนื่องในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว

ประเภทของ นวัตกรรม การศึกษา



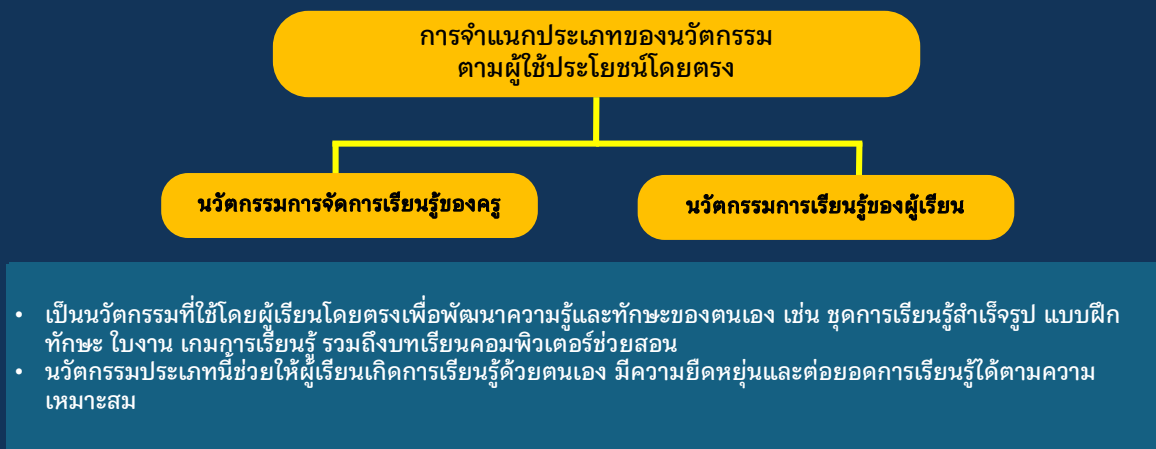
พีชิต ฤทธิงกูญ (2559)

ได้นำเสนอการจำแนกประเภทของนวัตกรรมทางการศึกษาอาจพิจารณาได้จากหลายเกณฑ์ โดยแต่ละเกณฑ์สะท้อนลักษณะการเปลี่ยนแปลงและวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ในบริบทสถานศึกษา



พีชิต ฤทธิงกูญ (2559)

ได้นำเสนอการจำแนกประเภทของนวัตกรรมทางการศึกษาอาจพิจารณาได้จากหลายเกณฑ์ โดยแต่ละเกณฑ์สะท้อนลักษณะการเปลี่ยนแปลงและวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ในบริบทสถานศึกษา



พีชิต ฤทธิงกูญ (2559)

ได้นำเสนอการจำแนกประเภทของนวัตกรรมทางการศึกษาอาจพิจารณาได้จากหลายเกณฑ์ โดยแต่ละเกณฑ์สะท้อนลักษณะการเปลี่ยนแปลงและวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ในบริบทสถานศึกษา

การจำแนกประเภทของนวัตกรรม
ตามลักษณะของนวัตกรรม

นวัตกรรมที่เป็นผลิตภัณฑ์หรือสิ่งประดิษฐ์ทางการศึกษา

นวัตกรรมที่เป็นรูปแบบ เทคนิค หรือวิธีการจัดการเรียนรู้

- เป็นนวัตกรรมที่มีลักษณะเป็นนามธรรม มุ่งเน้นการออกแบบกระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน การใช้เทคนิคการปรับพฤติกรรม หรือรูปแบบการฝึกทักษะต่าง ๆ
- นวัตกรรมกลุ่มนี้ช่วยให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างสร้างสรรค์และมีคุณภาพมากขึ้น

ทศนา แคมมณี (2555)

ได้เสนอการจำแนกนวัตกรรมการศึกษาไว้ 5 ด้านสำคัญ

1. นวัตกรรมทางด้านหลักสูตร

2. นวัตกรรมการเรียนการสอน

3. นวัตกรรมสื่อการสอน

4. นวัตกรรมการประเมินผล

5. นวัตกรรมการบริหารจัดการศึกษา

นวัตกรรมด้านนี้เน้นการใช้ระบบสารสนเทศและแนวคิดการบริหารสมัยใหม่เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความแม่นยำทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ตัวอย่าง ได้แก่

- 1) การจัดการศึกษาแบบเปิด (Open University)
- 2) การจัดการศึกษาตามแนวมนุษยนิยม
- 3) การจัดตารางเรียนแบบยืดหยุ่น
- 4) การจัดการศึกษานอกโรงเรียน โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก โรงเรียนในโรงเรียน และโรงเรียนแบบไม่แบ่งชั้น
- 5) ระบบฐานข้อมูลด้านนักเรียน ครู บุคลากร การเงิน พัสดุ และสารสนเทศกฎหมายการศึกษา

จึงสรุปได้ว่า

นวัตกรรมการศึกษาเป็นการนำแนวคิด วิธีการ สื่อ เทคโนโลยี หรือระบบใหม่ ๆ มาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้และการจัดการศึกษา สามารถสรุปประเภทสำคัญได้เป็นภาพรวมดังนี้



นวัตกรรมด้านหลักสูตร



นวัตกรรมด้านการเรียนการสอน



นวัตกรรมด้านสื่อและเทคโนโลยีการสอน



นวัตกรรมด้านการประเมินผล



นวัตกรรมด้านการบริหารจัดการศึกษา

ประเภทและ ขอบข่ายนวัตกรรม ทางเทคโนโลยี การศึกษา



ชไลเซอร์ (Schleicher, 2018) และ ฟูลแลน (Fullan, 2013)

ได้นำเสนอประเภทของนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาไว้ 5 ประเภทดังนี้

นวัตกรรมด้านเทคโนโลยีการศึกษา

นวัตกรรมด้านหลักสูตร

นวัตกรรมด้านการจัดการเรียนรู้

นวัตกรรมด้านการประเมินผลการเรียนรู้

นวัตกรรมด้านการบริหารจัดการศึกษา

ชไลเซอร์ (Schleicher, 2018)
และ ฟูลแลน (Fullan, 2013)

นวัตกรรมด้านเทคโนโลยี
การศึกษา



ปัญญาประดิษฐ์
(AI)



เทคโนโลยีเสมือนจริง
และเสริมความจริง



ระบบจัดการการเรียนรู้

ชไลเซอร์ (Schleicher, 2018)
และ ฟูลาน (Fullan, 2013)

นวัตกรรมด้านหลักสูตร (Curricular Innovation)



หลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิต
(Lifelong Learning Curriculum)

หลักสูตรแบบอิงสมรรถนะ
(Competency-Based Curriculum)



ชไลเซอร์ (Schleicher, 2018)
และ ฟูลาน (Fullan, 2013)

นวัตกรรมด้านการจัดการเรียนรู้ (Instructional Innovation)

การเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
(Learner-Centered Approach)

- 1) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning)
- 2) การเรียนรู้จากโครงการ (Project-Based Learning)
- 3) การเรียนรู้จากปัญหา (Problem-Based Learning)

การใช้สื่อมัลติมีเดียในการเรียนรู้
(Multimedia in Learning)

- 1) การใช้สื่อมัลติมีเดียช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความน่าสนใจให้กับเนื้อหาที่อาจมีความซับซ้อน
- 2) ช่วยให้ผู้เรียนสามารถมองเห็นภาพรวมของเนื้อหาได้ชัดเจนขึ้น เข้าใจแนวคิดที่เป็นนามธรรม หรือกระบวนการที่มีความซับซ้อนได้ง่ายกว่าเมื่อเทียบกับการสอนแบบบรรยายอย่างเดียว ตัวอย่าง เช่น การใช้แอนิเมชันในการอธิบายกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ต้องอาศัยการสังเกตอย่างละเอียด หรือการใช้วิดีโอจำลองสถานการณ์เพื่อสร้างประสบการณ์เรียนรู้ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง ซึ่งช่วยเพิ่มแรงจูงใจ การมีส่วนร่วม และการจดจำของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

**ชไลเซอร์ (Schleicher, 2018)
และ ฟูลาน (Fullan, 2013)**

**นวัตกรรมด้านการประเมินผลการเรียนรู้
(Assessment Innovation)**

**การประเมินแบบอิงสมรรถนะ
(Competency-Based Assessment)**

- 1) เป็นประเมินที่เน้นการวัดความสามารถจริงของผู้เรียนผ่านการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลองที่ใกล้เคียงกับสภาพแวดล้อมการทำงานจริง
- 2) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงศักยภาพเชิงปฏิบัติ
- 3) ถูกนำมาใช้ในหลักสูตรที่เน้นการฝึกปฏิบัติ เช่น หลักสูตรฝึกอาชีพ ทักษะเทคนิคเฉพาะด้าน

**การประเมินแบบต่อเนื่อง
(Formative Assessment)**

- 1) เป็นนวัตกรรมการประเมินที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนตลอดระยะเวลาของการเรียน
- 2) ช่วยให้ครูสามารถติดตามความก้าวหน้า ความเข้าใจ และปัญหาที่ผู้เรียนกำลังประสบอยู่ได้อย่างใกล้ชิด
- 3) นำข้อมูลการประเมินไปปรับปรุงวิธีการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

**พระครูสมุห์ทอง ชิตปญฺโญ (บุตรดี)
และคณะ (2568)**

**นวัตกรรมด้านการบริหารจัดการศึกษา
(Educational Management Innovation)**

**นวัตกรรมเชิงนโยบาย
และยุทธศาสตร์**

**นวัตกรรมด้านสินค้า
และบริการ**

**นวัตกรรมการให้บริการหรือ
การส่งมอบงาน**

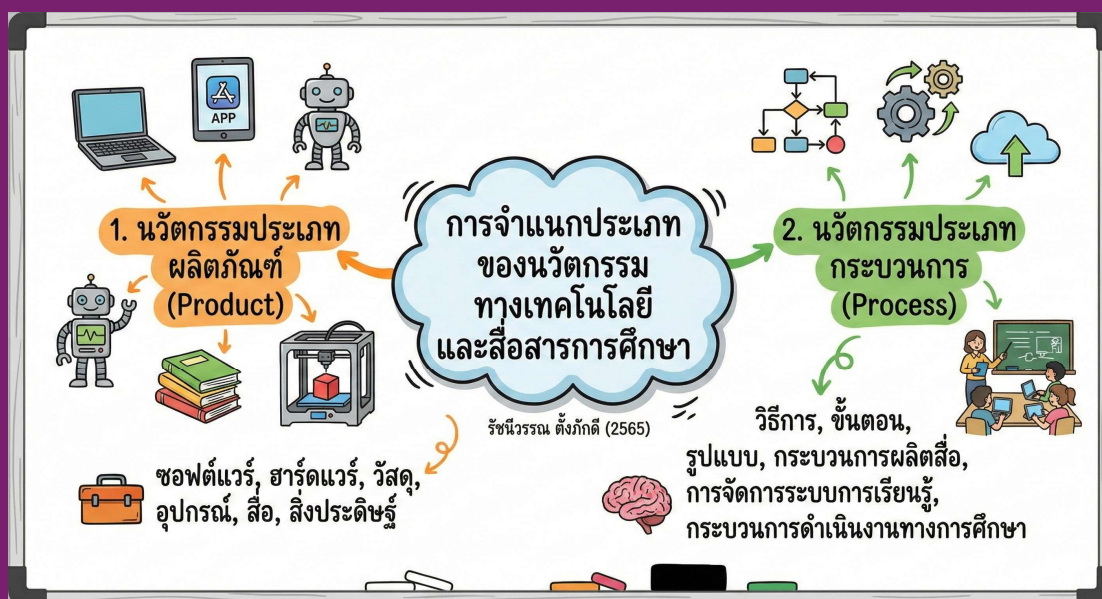
**นวัตกรรมด้านกระบวนการ
และการบริหารองค์การ**

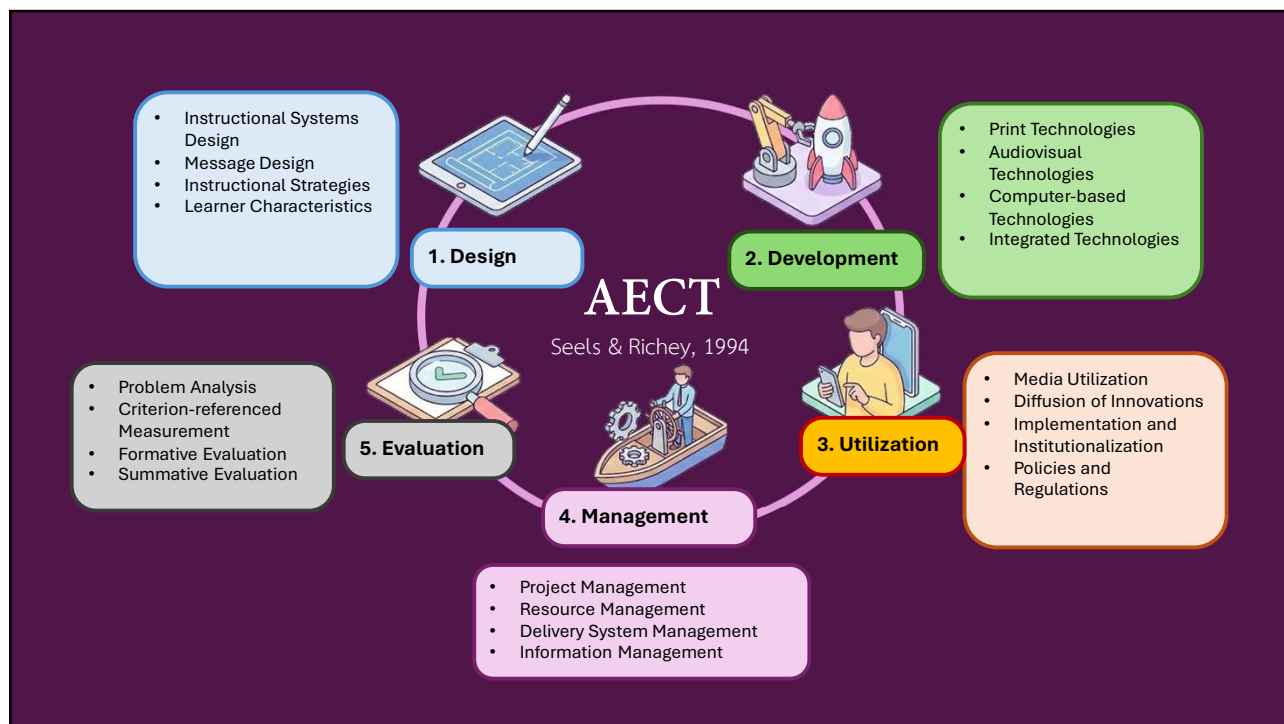
**นวัตกรรมด้านการปฏิสัมพันธ์
เชิงกระบวนการ**

บรันช์และฟิตซ์เจอร์อัลด์ (Branch & Fitzgerald 1999)



รัชนิวรรณ ตั้งภักดี (2565)





การจำแนกประเภท
นวัตกรรมตามขอบข่าย
เทคโนโลยีการศึกษา
ของมหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช
ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2555)

